

PPKZ

PRACOWNIA PROJEKTOWA KONSERWACJI ZABYTKÓW
sp. z o.o.

ul. Zielonogórska 35, 71-084 Szczecin,
tel.(091)4530922, tel\fax (091)4530850, e-mail:ppkzszezecin@post.pl
PEKAO S.A. II/ O Szczecin 91 1240 3927 1111 0000 4099 7917 NIP 851-000-04-11

Nr zlec.: WT/H/6/2011

Inwestor: Gmina Miasto Szczecin
– Zakład Usług Komunalnych
ul. Ku Słońcu 125A
71-080 Szczecin

INWENTARYZACJA ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA TERENU

REWITALIZACJA KWATERY ZASŁUŻONYCH NA TERENIE CMENTARZA CENTRALNEGO W SZCZECINIE

OBIEKT: KWATERA ZAŁUŻONYCH

ADRES: SZCZECIN, CMENTARZ CENTRALNY, DZ. NR 2/5, OBR. 2113

FAZA: PROJEKT BUDOWLANY

BRANŻA: PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA TERENU - INWENTARYZACJA

Oświadczenie: niżej podpisani potwierdzają, że projekt został sporządzony zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz zasadami wiedzy technicznej.

	Imię i Nazwisko	Podpis
Opracował:	mgr inż. arch. Lesław Herman upr. nr 3/ZPOIA//2006, ZP - 0501	
Sprawdził:	mgr inż. arch. Barbara Garncarz upr. nr 127/Sz/88, ZP-0101	
Dyrektor Pracowni:	mgr inż. Stanisław Miłoszewski	

Szczecin grudzień 2011

SPIS DOKUMENTACJI

I OPIS TECHNICZNY

II SERWIS FOTOGRAFICZNY:

III RYSUNKI:

Rys. nr 1.	- Plansza podstawowa – stan istniejący	-	1:500
Rys. nr 2.	- Niecka basenowa z fontanną – rzut i przekrój	-	1:100
Rys. nr 3.	- Niecka basenowa z fontanną – detale	-	1:20

OPIS TECHNICZNY

Rewitalizacja Kwatery Zasłużonych na terenie cmentarza centralnego w Szczecinie

Cmentarz Centralny, Szczecin, woj. Zachodniopomorskie;
część działki nr 2/5, obręb 2113;

- INWENTARYZACJA ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA TERENU -

1. Podstawa opracowania.

- Umowa nr W/H/6/2011
- Inwentaryzacja zieleni opracowana w październiku 2011 r. przez Ha-art. Studio Architektury Krajobrazu Małgorzaty Haas – Nogal
- Projekt odtworzenia układu przestrzennego zieleni na cmentarzu centralnym, Kwaterna 44 z kwaterą zasłużonych opracowany w grudniu 2009 r. przez P.P.K.Z. sp. z o.o. i Ha-art. Studio Architektury Krajobrazu Małgorzaty Haas – Nogal
- Geotechniczne badania podłoża gruntowego, przeprowadzone w październiku 2011 r. przez mgr inż. Karola Piechowskiego.
- Konsultacje z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków
- Warunki techniczne przyłączy
- Aktualna mapa sytuacyjno - wysokościowa w skali 1:500.
- Obowiązujące przepisy i normy.

2. Przedmiot i zakres opracowania.

Przedmiotem opracowania jest inwestycja – Rewitalizacja Kwatery Zasłużonych na terenie Cmentarza Centralnego w Szczecinie. W zakresie niniejszego opracowania jest inwentaryzacja obecnego stanu zagospodarowania terenu. Opracowanie niniejsze jest częścią opracowania projektowego obejmującego projekt zagospodarowania terenu i zieleni, projekty budowlane renowacji niecki fontanny oraz małej architektury oraz projekty niezbędnej infrastruktury technicznej. Poszczególne projekty będące częściami opracowania w odrębnych teczках. Kwaterna Zasłużonych usytuowana jest na części działki nr 2/5 z obrębu 2113.

3. Lokalizacja obiektu.

Cmentarz Centralny w Szczecinie - położony jest w północno - zachodniej części miasta. Od północy ograniczony jest przebiegiem ulicy Ku Słońcu, przy której zlokalizowane są główne wejścia na teren cmentarza, od wschodu teren graniczy z linią kolejową oraz z usytuowanymi po jej drugiej stronie asystenckimi ogrodami działkowymi przy ulicy Bohaterów Warszawy, od południa cmentarz ograniczony jest ulicą Mieszka I. Od strony południowej teren zamknięty jest przebiegiem ulic Dworskiej i Wiśniowej.

Kwaterna nr 44 z Aleją Zasłużonych - zlokalizowana jest w zachodniej części zespołu, na zamknięciu głównej osi kompozycyjnej założenia. Oś Alei Zasłużonych usytuowana jest prostopadle do głównej osi cmentarza a od strony północnej zamyka ją założona na okręgu Kwaterna nr 44 ze zlokalizowaną w części centralnej fontanną.

4. Dane ogólne.

4.1. Historia obiektu.

W dniu **7.11.1899** roku władze Szczecina zdecydowały o założeniu nowego cmentarza na terenach graniczących z Gumieńcami (już w październiku 1900r sadzono pierwsze drzewa). Oficjalne otwarcie, tego zaplanowanego z wielkim rozmachem założenia (trzeciego co do wielkości w Europie; po „Ohlsdorfriedhof” w Hamburgu – 200 ha i „Wiennes – Zentralfriedhof” w Wiedniu – 198 ha) nastąpiło **6 grudnia 1901** roku.

Generalny projekt założenia i część wschodnią o powierzchni 64 ha, opracował znakomity szczeciński architekt **Wilhelm Meyer - Schwartz**. Ta część została zrealizowana jako pierwsza do roku 1918. Był on także autorem głównej kaplicy oraz zespołu budynków przy bramie głównej. Do 1918 roku na cmentarzu pochowano 57 tys. zmarłych i zagospodarowano część wschodnią i środkową. Autorem projektu kwater urnowych był **Georg Hannig** – dyrektor cmentarza do roku 1928. Jemu nekropolia zawdzięcza miano „Dzieła sztuki ogrodniczej”. On też wspólnie z **Luise Lotte Hüger** zaprojektował część zachodnią cmentarza. Zagospodarowanie tej części cmentarza kontynuował kolejny dyrektor **Herbert**.

Do 1920 roku cmentarz zajmował powierzchnię 64 ha (już wtedy obszar 142 ha Gumieniec , leżący na zapleczu cmentarza postulowany był jako rezerwa na jego powiększenie). W 1930 roku miał powierzchnię 122 ha, a w 1943 obejmował 164 ha.

Kompozycja przestrzenna tworzyła unikalny parkowy charakter. Główna oś kompozycyjna obiektu przebiegała w kierunku wschód–zachód, od Kaplicy Głównej (zbudowanej w 1905 r.) do granicy od strony Gumieniec. Był to ciąg widokowy, na początku, którego znajdował się budynek Kaplicy, ozdobny basen i tarasowo usytuowane partery roślinne. Dalej po obu stronach wykonano regularny układ dróg o kolistym rysunku, wydzielając różne formy kwater grzebalnych. W nowszej części, w kierunku zachodnim, wzdłuż osi centralnej, część kwater o regularnym układzie prostokątnym zrealizowano w okresie międzywojennym. W części zachodniej cmentarza układ przestrzenny wyznaczały dolinki strumieni „Cicha Woda” i „Jasna Woda”. Układ dróg w tym rejonie zaprojektowano w układzie równoległym do biegu strumieni. Główne drogi posiadały obsadzenia alejowe z drzew liściastych , zróżnicowanych wzdłuż poszczególnych ciągów. Były to obsadzenia jednogatunkowe, np. aleja dębu czerwonego, platanowa, lipowa, kasztanowa, jarząbu szwedzkiego, świerku kłującego, sosny limby, świerku serbskiego (w 1935r zasadzono na cmentarzu świerki serbskie *Picea omorica*). Charakterystyczną cechą projektu było obsadzanie poszczególnych kwater jednym (rzadko kilkoma) gatunkiem drzew. Skład drzewostanu obejmował 125 gatunków (stan z 1984 r.) , wg inwentaryzacji z lat 1955 – 58 na terenie cmentarza występowało ok. 360 gatunków drzew i krzewów w tym ponad 50 rzadko spotykanych.

W latach 1901-1903 powstało główne wejście. W 1925 r. oddano do użytku krematorium. W latach 1928 – 1930 powstała druga brama oraz kostnica i budynki gospodarcze. Wszystkie budowle cmentarza wzniesione zostały podobnie jak kaplica z czerwonej cegły, częściowo dekoracyjnie tynkowane na biało, urozmaicone bogatym detalem architektonicznym, wykonanym z piaskowca. W latach 1927 – 1928 wybudowano modernistyczną kaplicę przy alei leszczynowej (III wejście).

Zniszczoną w czasie działań wojennych kaplicę rozebrano w 1985 r.

W roku 2009 sporządzony został przez Pracownię Projektową Konserwacji Zabytków oraz Studio Krajobrazu Ha-Art. projekt Odtworzenia układu przestrzennego zieleni na Cmentarzu Centralnym.

4.2. Opis obiektu

Opis ogólny istniejącego terenu

Kwaterna nr 44 z Aleją Zasłużonych w obecnym swoim kształcie składa się z dwóch odrębnych części – założonej na rzucie okręgu Kwaterny nr 44 z centralnie usytuowaną fontanną oraz Alei Zasłużonych, rozpiętej na wtórnej osi kompozycyjnej 1 (podłużna oś kompozycyjna, obecnie droga dojazdowa o nawierzchni asfaltowej – rys. nr 2) założenia.

Kwaterna nr 44 składa się z kolistego założenia, w którym na obwodzie usytuowane są kwatery grzebalne, w części centralnej zlokalizowana jest niecka fontanny o promieniu 15.0 m a wokół założona jest ścieżka o nawierzchni żwirowej o szer. 3.0 m. Przy ścieżce zlokalizowane są placiki o kształcie prostokątnym w którym usytuowano ławki (drewniane na konstrukcji betonowej). Po obwodzie umiejscowione kwatery grzebalne w dwóch rzędach, oddzielonych ścieżką szer. 1.5 m o nawierzchni żwirowej.

Wokół założenia kwaterny zachowały się pojedyncze sztuki, rozrośniętych obecnie do rozmiarów dużych drzew, grabów z dawnej kompozycji żywopłotu, który obiegał Kwaternę nr 44. Nie zachowała się obwodowa aleja wokół kwaterny, połączona pierwotnie z dwiema alejami Alei Zasłużonych, które również zostały usunięte w wyniku powojennej eksploatacji tej części cmentarza.

Aleja Zasłużonych pierwotnie założona była na dwóch głównych osiach kompozycyjnych, które od południa zakończone były półkolistym zamknięciem, łączącym się z drogą dojazdową pod kaplicę cmentarną. Na osi poprzecznej układu rozpięte były symetrycznie dwie alejki zamknięte półkolistym placem. Z tego układu zachowała się jedynie otwarta oś poprzeczna, zwężona do szerokości uniemożliwiającej odtworzenie poprzecznego układu dwóch ścieżek.

Pomiędzy Kwaterną nr 44 a Aleją Zasłużonych założony obecnie plac o nawierzchni asfaltowej, wykorzystywany jako plac manewrowy dla pojazdów.

Teren objęty opracowaniem (Kwaterna Zasłużonych) stanowi część działki 2/5 z obrębu 2113 i dotyczy samej Kwaterny Zasłużonych, placu pomiędzy Aleją Zasłużonych oraz alejki prowadzącej na górę założenia w sąsiedztwie kaplicy.

Zieleni

Zachowany drzewostan tej części Cmentarza Centralnego stanowi po części drzewa zachowane z pierwotnej kompozycji założenia Kwaterny nr 44 i Alei Zasłużonych oraz samosiew z okresu powojennego. Dodatkowym elementem zakłócającym dawny układ są nasadzenia na polach grzebalnym w obrębie Alei Zasłużonych często posadzone bez uwzględnienia osiągnięcia maksymalnych rozmiarów poszczególnych egzemplarzy. Dokładna inwentaryzacja oraz gospodarka istniejącym drzewostanem a także projekt zieleni w odrębnym opracowaniu (Inwentaryzacja szczegółowa i gospodarka drzewostanem, autor: Małgorzata Haas – Nogal).

Stosunki geotechniczne

Rodzime podłoże gruntowe tereny Kwaterny 44 ma zróżnicowaną budowę. W części centralnej jest zbudowane z gruntów spoistych – glin piaszczystych w stanie twardoplastycznym i w stanie półzwałym. W kierunku wschodnim rodzime podłoże składa się z piasków drobnych i pylastych w stanie średnio zagęszczonym. Pod piaskami występują grunty spoiste – pyły w stanie twardoplastycznym. Podczas badań gruntowych stwierdzono występowanie wody gruntowej w postaci zwierciadła wody w otworze przy cembrowinie fontanny oraz silnych sączeniach wzdłuż konstrukcji betonowej w części centralnej fontanny. Sączenia wody najprawdopodobniej są wynikiem nieszczelności istniejącej instalacji wodnej, pierwotnie doprowadzającej wodę do fontanny.

Badania geotechniczne wykonane zostały na potrzeby opracowania w październiku 2011 r. przez mgr inż. Karola Piechowskiego.

Istniejąca zabudowa

W najbliższym sąsiedztwie Kwatery Zasłużonych nie ma obiektów kubaturowych. Najbliższym jest zlokalizowana na skarpie od strony południowej kaplica cmentarna.

Fontanna

Istniejąca w centralnym punkcie Kwatery nr 44 fontanna posiada nieckę o nawierzchni betonowej z niskim ocembrowaniem. Niecka fontanny prawdopodobnie posadowiona jest na warstwach gliny, tworzących szczelną wannę. Według zapisów archiwalnych fontanna pierwotnie miała budowę ziemną jak staw a tylko brzegi wykonane były z betonu. Podczas prac remontowych przed wybuchem wojny dno fontanny oraz jej brzegi zostały wybetonowane w obecnej postaci. Niecka fontanny wykonana jest z betonowych pól dylatowanych i wypełnionych masą bitumiczną. Nawierzchnia betonowa oraz ocembrowanie w złym stanie technicznym, popękane i zniszczone. Fontanna posiada obieg otwarty. Fontannę w ostatnim okresie napełniana była wodą ze źródła zewnętrznego (za pomocą węża ze źródła zewnętrznego). Pierwotnie prawdopodobnie napełniana była za pośrednictwem przewodu wodnego, biegnącego od strony studzienki przy kaplicy. W okresie zimowym woda była w ostatnim okresie wypompowywana pompą przewoźną do studzienki drenarskiej przy fontannie. Ze względu na zły stan techniczny fontanny oraz zniszczoną izolację niecki część wody ucieka do gruntu. Fontanna od paru lat nie jest już napełniana wodą.

Istniejąca sieć dróg i nawierzchni

Do Kwatery Zasłużonych prowadzi asfaltowa droga poprzez Aleję Zasłużonych. Dróżka jest założona na dawnej osi kompozycyjnej całego układu. Od strony skarpy, po południowej stronie kwatery prowadzi tutaj ścieżka spod kaplicy – asfaltowa, bardzo zniszczona. Przed wejściem do Kwatery usytuowany jest plac o nawierzchni asfaltowej.

Na samej Kwaterze ścieżki i dojścia pomiędzy kwaterami grobowymi o nawierzchni żwirowej.

Po dwóch stronach Alei Zasłużonych pozostałości dawnych dojść, równoległych do osi głównej, pierwotnie będące częścią kompozycji całego układu. Obecnie bardzo zniszczone o nawierzchni szutrowej. Aleja zasłużonych oraz dojścia równoległe poza opracowaniem niniejszej dokumentacji.

Istniejąca infrastruktura techniczna

Sieć elektryczna

Na terenie objętym opracowaniem przebiega linia kablowa 0.4 kV zasilająca szafkę sterowniczą w lapidarium, poprowadzona z tablicy elektrycznej w kaplicy głównej.

Wodociągi i kanalizacja

Fontanna i źródło czerpalne na terenie kwatery nr 44 zasilane są z letniej sieci wodociągowej Cmentarza Centralnego. Fontanna miała kiedyś czynny przelew awaryjny do studni przy fontannie, obecnie niedrożny. Źródło czerpalne podłączone są do studni chłonnych.

Sieć kanalizacji deszczowej

U stóp nasypu kolejowego, wzdłuż granicy działki za ogrodzeniem (w granicach działki cmentarza) przebiega kolektor ogólnospławny Ø 300 odprowadzający wodę deszczową i ścieki sanitarne z kaplicy cmentarnej.

5. Istniejące elementy zagospodarowania.

5.1. Schody terenowe

Na terenie Kwatery nr 44 usytuowane są schody o szer. 5.15 m, 2.30 m i 1.5 m z bloków granitowych o szer. 20.0 cm. Schody posiadają nawierzchnię stopnic żwirową, krawężniki betonowe o szer. 6.0 cm. Schody w złym stanie technicznym, płyty granitowe zapadnięte i kwalifikujące się do oczyszczenia.

SCHODY S1

Schody S1 znajdują się w północno – zachodniej części założenia Kwatery nr 44 z Aleją Zasłużonych. Prowadzą z terenu wokół kaplicy cmentarnej na poziom Kwatery nr 44. Teren przy kaplicy w stosunku do terenu Kwatery nr 44 jest położony wyżej o około 6 m. Rzędna terenu na drodze (przy schodach S1) w górnej części wynosi 23.7 m.n.p.m. Rzędna na dole schodów wynosi 17.8 m.n.p.m. Schody pochodzą z czasów budowy założenia i stanowią część pierwotnie planowanej kompozycji układu Kwatery nr 44 i Alei Zasłużonych. Na zachowanych mapach z okresu budowy cmentarza ze skarpy na tyłach kaplicy prowadzą na dół zachowane schody S1 oraz inne, umiejscowione symetrycznie po drugiej stronie skarpy schody, które albo nie zachowały się do naszych czasów, albo nigdy nie zostały zrealizowane według pierwotnego projektu.

Zachowane schody S1 posiadają szerokość 375.0 cm w świetle granitowych bloków policzkowych. Rzędna na dole schodów – 17.8 m.n.p.m., rzędna na górze – 23.7 m.n.p.m. Schody posiadają 43 stopnie (44 stopień zalany na dole asfaltem – podwyższony poziom terenu w czasach zmiany nawierzchni z szutrowej na asfaltową), zbudowane z bloków granitowych o długości od 1.0 m do 1.7 m. Stopnie schodów wysokości 12.0 cm i szerokości 40.0 cm. Bloki granitowe połączone ze sobą na zamki.

Po dwóch stronach schodów policzki z bloków granitowych o szer. 40.0 cm i długości 170.0 cm. W górnej części schodów bieg policzków zamknięty jest dekoracyjnymi postumentami ze sztucznego kamienia, zwieńczonymi półkulami. Postumenty mają wysokość 45.0 cm, szerokość u podstawy 40.0 cm. Po północnej (prawej, patrząc od dołu) stronie, schody posiadają balustradę stalową wmontowaną w granitowe policzki. Balustrada wysokości 80.0 cm, składa się z powtarzalnych elementów długości 151.0 cm z kształtowników o wymiarach 2.0 x 3.0 cm. Jako poręcz balustrady zamontowana jest rura ϕ 5.0 cm, zakończona

SCHODY S2

Schody S2 znajdują się w obrębie Kwatery nr 44. Usytuowane są na osi prostopadłej do głównej osi kompozycyjnej układu przestrzennego. Prowadzą z poziomu terenu przy fontannie na niewielkie podwyższenie poprowadzone po obwodzie kwatery, na której znajdują się dwa rzędy płyt nagrobnych.

Schody o szerokości w świetle krawężników 230.0 cm, zbudowane z bloków granitowych o szerokości 20.0 cm i obrzeżone, najprawdopodobniej wtórnym, krawężnikiem betonowym o szerokości 6.0 cm. Schody o stopniach wysokości 15.0 cm i szerokości 36.0 cm. Stopnice schodów o nawierzchni ziemnej, pierwotnie szutrowej.

Schody są w złym stanie technicznym. Zmieniona geometria, bloki granitowe poprzesuwane i zapadnięte. Nawierzchnia stopnic zniszczona, wymyta, z dużymi przegłębieniami.

SCHODY S3

Schody S3 znajdują się w obrębie Kwatery nr 44. Usytuowane są przy wejściu na teren Kwatery nr 44 i prowadzą z poziomu terenu na poziom niewielkiego podwyższenia poprowadzonego po obwodzie kwatery, na której znajdują się dwa rzędy płyt nagrobnych.

Schody o szerokości w świetle krawężników 150.0 cm, zbudowane z bloków granitowych o szerokości 20.0 cm i obrzeżone, najprawdopodobniej wtórnym, krawężnikiem betonowym o szerokości 6.0 cm. Schody o stopniach wysokości 8.0 cm i szerokości 36.0 cm. Stopnice schodów o nawierzchni ziemnej, pierwotnie szutrowej.

Schody są w złym stanie technicznym. Zmieniona geometria, bloki granitowe poprzesuwane i zapadnięte. Nawierzchnia stopnic zniszczona, wymyta, z dużymi przegłębieniami.

SCHODY S4

Schody S4 znajdują się w obrębie Kwatery nr 44. Usytuowane są na głównej osi kompozycyjnej założenia. Prowadzą z poziomu terenu na poziom niewielkiego podwyższenia poprowadzonego po obwodzie kwatery, na której znajdują się dwa rzędy płyt nagrobnych.

Schody o szerokości w świetle krawężników 500.0 cm (ze względu na rozsuniecie się bloków granitowych i ich zapadnięcie szerokość schodów obecnie waha się od 5.0 do 5.10 cm. Zbudowane z bloków granitowych o szerokości 20.0 cm i obrzeżone, najprawdopodobniej wtórnym, krawężnikiem betonowym o szerokości 6.0 cm. Schody o stopniach wysokości 15.0 cm i szerokości 36.0 cm. Stopnice schodów o nawierzchni ziemnej, pierwotnie szutrowej.

Schody są w złym stanie technicznym. Zmieniona geometria, bloki granitowe poprzesuwane i zapadnięte. Nawierzchnia stopnic zniszczona, wymyta, z dużymi przegłębieniami

5.2. Istniejące krawężniki

Na terenie objętym opracowaniem występują dwa typy krawężników, granitowe o szer. 10 – 12 cm (droga asfaltowa na głównej osi) i betonowe o szer. 6.0 cm w otoczeniu fontanny i ścieżek biegnących wzdłuż kwater grobowych po obwodzie Kwatery nr 44.

5.3. Istniejące nawierzchnie

Opis ogólny:

Na drodze dojazdowej do Kwatery nr 44 istniejąca nawierzchnie asfaltową. Na placu przed wejściem do kwatery 44 plac o nawierzchni asfaltowej. Od strony placu w kierunku kaplicy głównej pnie się po skarpie droga o nawierzchni asfaltowej. Nawierzchnia asfaltowa generalnie w bardzo złym stanie technicznym, zniszczona, popękana.

Na pozostałych drogach oraz przejściach pomiędzy miejscami pochówku – nawierzchnia szutrowa w złym stanie technicznym.. Rozmieszczenie istniejących nawierzchni wg. rysunku (rys. nr 1).

6. Istniejące wyposażenie

Ławki

Na terenie kwatery istniejące ławki o siedziskach drewnianych na konstrukcji betonowej na fundamentach betonowych. Ławki w złym stanie technicznym. Siedziska połamanie i podziurawione. Ławki wtórne, z okresu powojennego.

Ilość ławek w obrębie Kwatery Zasłużonych – 8 sztuk

Śmietniki

W obrębie kwatery nie ma śmietników. Najbliższe znajdują się przy placu o nawierzchni asfaltowej (duże pojemniki na znicze, kwiaty i odpadki).

Opracował:

mgr inż. arch. Lesław Herman

(nrupr:3/ZPOIA/2006; zaświadczenie.ZP-0501)

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.